

تأثیر و چشم‌انداز هوش مصنوعی بر توسعه صنایع فرهنگی

گزارش فرهنگ و صنایع خلاق		نوع سند
تأثیر و چشم‌انداز هوش مصنوعی بر توسعه صنایع فرهنگی		حوزه تخصصی
محمدجواد شاملو		برنامه
تیر ۱۴۰۲		عنوان
اندیشکده حکمروایی فرهنگ و صنایع خلاق		نگارنده / نگارندگان
		ناظر کیفی
		مشاور / مشاوران
		ارزیاب / ارزیابان
		موعد تحویل
		تاریخ انتشار
		مخاطب / کارفرما
مالکیت فکری و حق تألیف		
توضیح حق تألیف و مالکیت فکری		فرد / مؤسسه
-----		-----

جملات کلیدی

هوش مصنوعی همزیستی انسان و ماشین را وارد مرحله جدیدی کرده است. نفوذ اجتماعی هوش مصنوعی در بین مردم هر روز نسبت به روز قبل بیشتر شده و همین عامل مهمی در محبوبیت مستمر آن است. امروزه حضور و اثر این فناوری در بخش‌های مختلف زندگی همچون آموزش، امنیت، درمان، حمل و نقل و... ملموس است. فرهنگ و به‌طور مشخص صنایع فرهنگی نیز از این قاعده مستثنی نیست و ادغام هوش مصنوعی و صنایع فرهنگی قضیه‌ای اجتناب‌ناپذیر است. به نظر می‌رسد اکنون علاوه بر وضعیت موجود صنایع فرهنگی، صحبت درباره توسعه آن نیز با انقلاب علم و فناوری (هوش مصنوعی) گره خورده است. به همین علت شناسایی چالش‌ها و فرصت‌های ناشی از هوش مصنوعی بر صنایع فرهنگی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

کلمات کلیدی هوش مصنوعی، همزیستی انسان و ماشین

هوش مصنوعی همزیستی انسان و ماشین را وارد مرحله جدیدی کرده است. نفوذ اجتماعی هوش مصنوعی در بین مردم هر روز نسبت به روز قبل بیشتر شده و همین عامل مهمی در محبوبیت مستمر آن است. امروزه حضور و اثر این فناوری در بخش‌های مختلف زندگی همچون آموزش، امنیت، درمان، حمل و نقل و... ملموس است. فرهنگ و به‌طور مشخص صنایع فرهنگی نیز از این قاعده مستثنی نیست و ادغام هوش مصنوعی و صنایع فرهنگی قضیه‌ای اجتناب‌ناپذیر است. به نظر می‌رسد اکنون علاوه بر وضعیت موجود صنایع فرهنگی، صحبت درباره توسعه آن نیز با انقلاب علم و فناوری (هوش مصنوعی) گره خورده است. به همین علت شناسایی چالش‌ها و فرصت‌های ناشی از هوش مصنوعی بر صنایع فرهنگی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. مقاله «تأثیر و چشم‌انداز هوش مصنوعی بر توسعه صنایع فرهنگی» با اشاره به مفهوم ادغام صنعتی که در آن نوع جدیدی از صنعت تحت تأثیر نوآوری فناوری شکل می‌گیرد، چالش‌ها و فرصت‌هایی که هوش مصنوعی بر توسعه صنایع فرهنگی دارد را بررسی می‌کند.

این مقاله در سه بخش تدوین شده است؛ بخش اول به بررسی امکان‌ها و فرصت‌های هوش مصنوعی برای توسعه صنایع فرهنگی می‌پردازد. قسمت دوم، به چالش‌هایی که این فناوری برای صنایع فرهنگی به‌وجود می‌آورد متمرکز شده است و در بخش پایانی نیز پیشنهادهایی برای تنظیم و نظارت در این وضعیت مطرح شده است.

فرصت‌های هوش مصنوعی برای توسعه صنایع فرهنگی

۱. هوش مصنوعی به تولید محتوای محصولات فرهنگی کمک می‌کند: هوش مصنوعی در سال ۲۰۱۴ برای اولین بار در حوزه ارتباطات و بخش خبر مورد استفاده قرار گرفت. Quakebot نام رباتی بود که لس‌آنجلس تایمز برای نوشتن خبر از آن استفاده کرد. بعد از این اتفاق، رسانه‌های خبری مشهور بین‌المللی دیگری مانند: نیویورک تایمز و فوربس نیز فناوری نوشتن هوش مصنوعی را معرفی کردند. در ماشین‌های مبتنی بر هوش مصنوعی تأثیرات و عوامل ذهنی و عینی که در نویسندگان هست وجود ندارد. آن‌ها می‌توانند فوراً پیش‌نویس خبری تولید کنند، در تمام طول روز کار می‌کنند و کارایی را تا حد زیادی بهبود می‌بخشند.

۲. هوش مصنوعی باعث تقاضای مصرف فرهنگی جدید و ارتقای بازاریابی محصولات فرهنگی می‌شود: مصرف فرهنگی مردم به سمت وسوی متنوع‌تر و شخصی‌تر در حال تغییر است. با ارتقای فناوری هوش مصنوعی و ادغام آن با صنایع فرهنگی، حالت‌های جدیدی از مصرف فرهنگی تولید شده که به تدریج وارد دیدگاه و ذائقه مردم شده است. برای مثال «گردشگری هوشمند» و سایر

تجربیات جدید مرتبط با گردشگری که در سال‌های اخیر در صنعت گردشگری ایجاد شده‌اند، گردشگری را به گردشگری عمیق شخصی شده (تجربه‌ای) ارتقا داده و نشاط و قدرت را برای صنعت گردشگری به ارمغان آورده است. همچنین، در بحث بازاریابی محصولات فرهنگی، هوش مصنوعی می‌تواند محتوای شخصی شده را به صورت هوشمند و در مقیاس بزرگ توزیع کند. اطلاعات دریافتی توسط کاربران اغلب تحت تأثیر بازاریابی تاریخیچه رفتار خواندن و عادات آن‌هاست که توسط الگوریتم‌ها کنترل می‌شوند. بلوغ فزاینده الگوریتم‌ها و افزایش قدرت محاسباتی هوش مصنوعی «اطلاعات سفارشی شده» را که در معرض دید مخاطبان قرار می‌گیرد دقیق‌تر می‌کند.

۳. هوش مصنوعی به نوآوری و ترویج محصولات فرهنگی کمک می‌کند: فناوری هوش مصنوعی

به‌طور گسترده در صنعت فیلم‌سازی استفاده شده است. از طریق این فناوری، سازندگان فیلم‌ها می‌توانند بازیگران دیجیتالی را برای تکمیل اکشن‌های دشواری که بازیگران واقعی نمی‌توانند انجام دهند خلق کنند و صحنه‌های خیالی مختلفی را ایجاد کنند، این نوع فیلم‌ها نه تنها گیشه قابل توجهی را به همراه داشته‌اند، بلکه تجربه تماشای فیلم‌های جدیدی را نیز برای مخاطب رقم زده‌اند.

۴. هوش مصنوعی چارچوبی برای تولید محصولات فرهنگی جدید می‌سازد: اشکال جدید

محصولات فرهنگی تولید شده توسط هوش مصنوعی مرجعی برای سایر صنایع فرهنگی نیز فراهم کرده و فرصت‌های توسعه جدیدی را ایجاد می‌کند. برای مثال خبرگزاری شین هوا در سال ۲۰۱۸ اولین گوینده هوش مصنوعی جهان را منتشر کرد. برای شنیدن اخبار توسط این گوینده کافیست متن خبرها وارد شده تا آن‌ها خوانده شوند. این فناوری می‌تواند تغییرات قابل توجهی در توسعه زمینه‌های مختلف صنایع فرهنگی از جمله فیلم‌سازی، موسیقی و... نیز ایجاد کند.

چالش‌های ایجاد شده برای صنایع فرهنگی توسط هوش مصنوعی

با اینکه هوش مصنوعی فرصت‌های مناسبی را برای صنایع فرهنگی به ارمغان آورده اما چالش‌ها و مخاطرات آن نیز به اندازه‌ای هست که نتوان از کنار آن به سادگی گذشت. هوش مصنوعی مجموعه‌ای از چالش‌های شغلی، اخلاقی، اجتماعی، اطلاعاتی و امنیتی را برای صنایع فرهنگی به وجود آورده است که در ادامه به برخی از آن‌ها می‌پردازیم.

۱. چالش‌های شغلی: هوش مصنوعی بر ساختار اشتغال سنتی تأثیر می‌گذارد و توسعه آن در دراز مدت

منجر به تغییر مشاغل و بیکاری‌های احتمالی در صنایع فرهنگی خواهد شد.

۲. **چالش‌های اخلاقی:** هوش مصنوعی ممکن است معنای زندگی را عمیقاً از بین ببرد. این فناوری در عین حال که هزینه ارتباطات بین فردی را کاهش می‌دهد، روابط افراد را هم کاهش می‌دهد. همچنین پلتفرم اطلاعاتی بر روی ویژگی‌های تنبلی، کنجکاوی، زشتی و حریم خصوصی در طبیعت انسان تمرکز خواهد کرد و از محتوای مبتذل و بی‌کیفیت برای جذب ترافیک شبکه استفاده می‌کند. چنین محتوایی به شدت توسط سیستم‌های هوشمند توصیه می‌شود و در نتیجه اطلاعات با ارزش و معنی‌دار واقعی به حاشیه رانده می‌شوند.
۳. **چالش‌های اجتماعی:** در حالی که علم و فناوری نیروی مولد اولیه است، فناوری نیز به قدرت حاکم بر جامعه تبدیل شده است و بدین ترتیب آزادی و دموکراسی تحت الگوی سنتی اجتماعی تضعیف خواهد شد.
۴. **چالش‌های اطلاعاتی:** در توسعه و کاربرد آتی هوش مصنوعی، هر چه استاندارد و سطح زندگی شخصی بالاتر باشد، میزان تماس و استفاده از هوش مصنوعی بیشتر است. این یعنی «شکاف هوش مصنوعی» شکل می‌گیرد. توسعه نامتعادل جهانی هوش مصنوعی و قطبی‌سازی فکری نیز این شکاف را عمیق‌تر خواهند کرد. همچنین توصیه‌های الگوریتم هوشمند در عصر هوش مصنوعی باعث ایجاد پبله‌های اطلاعاتی می‌شوند. بدین صورت که کاربران فقط اطلاعاتی را که دوست دارند توسط سیستم هوشمند به آن‌ها توصیه شده و دنبال می‌کنند.
۵. **چالش‌های امنیتی:** هوش مصنوعی برای محاسبه و تحلیل به حجم زیادی از داده‌ها نیازمند است. با افزایش پیچیدگی اطلاعات در پایگاه‌های داده، امنیت داده‌ها و حقوق مالکیت معنوی با خطرات پنهانی مواجه می‌شود. در این شرایط تولید محصولات فرهنگی با رعایت کپی رایت و تشخیص آن دشوار است، این امر باعث نقض محتوایی آثار فرهنگی شده و شور و شوق خلاقانه و سرمایه‌گذاری محصولات فرهنگی اصیل را بسیار کاهش می‌دهد.

نظارت و تنظیم‌گری کاربرد هوش مصنوعی در صنایع فرهنگی

۱. **تربیت استعدادهای خلاق و پیشرفت‌های فناورانه:** آموزه بازار کار صنایع فرهنگی تقاضای نیرویی با تخصص و توانایی‌های چندگانه را دارد که بتواند خروجی مرکب از فناوری و خلاقیت داشته باشد. پرورش توانایی عملی و تفکر در مرحله آموزش مقدماتی، عمیق‌تر کردن پیوند صنعت و آموزش و تبدیل قدرت دانش به قدرت اقتصادی از اقداماتی است که در این راستا باید انجام شود. این امر

مستلزم آموزش و پرورش مناسب، آگاهی آینده‌نگرانه از بازار صنایع فرهنگی و پرورش استعدادهایی از قبل برای بازار و توسعه فناوری است.

۲. **استانداردسازی داده‌ها و تقویت نظارت:** هر روز حجم عظیمی از داده‌ها و اطلاعات در دنیا تولید می‌شود. در پشت این داده‌ها روند توسعه همه مشاغل و حتی توسعه آینده آن وجود دارد و توسعه هوش مصنوعی نیز بر اساس همین داده‌ها اتفاق می‌افتد. توسعه هوش مصنوعی در صنایع فرهنگی باید داده‌ها را استاندارد کند و به طور موثر عملکرد را بهبود بخشد. در عین حال، شفاف‌سازی تعریف حقوق مالکیت معنوی هوش مصنوعی، بهبود نظام حقوقی مربوطه، مبارزه با استفاده بیش از حد و افشای غیرقانونی داده‌های عمومی-خصوصی، و استفاده منطقی از فناوری هوش مصنوعی در محدوده تعیین شده توسط قوانین داخل کشور ضروری است.

کلام پایانی

در این مقاله چالش‌ها و فرصت‌های کاربرد هوش مصنوعی در توسعه صنایع فرهنگی بررسی و برای تنظیم و نظارت این حوزه پیشنهادات و راهکارهایی ارائه شده است. به‌طور کلی هوش مصنوعی صنایع فرهنگی را وارد مرحله جدیدی می‌کند که در این محیط جدید فرصت‌ها و چالش‌هایی به‌طور همزمان وجود دارند. با این وجود، در حال حاضر، فناوری هوش مصنوعی همچنان محدودیت‌های آشکاری دارد و ادغام آن با صنایع فرهنگی راهی طولانی و طاقت فرسا است. در این مسیر باید نیازها به‌طور منطقی تجزیه و تحلیل و اهداف منطقی تدوین شوند.

پژوهشکده سیاست‌گذاری
دانشگاه شریف

spri.sharif.ir

spri@sharif.ir

[sharif.policy](https://www.instagram.com/sharif.policy)

[sharif-policy](https://www.linkedin.com/company/sharif-policy)

t.me/spri1

تهران، بلوار تیموری، میدان تیموری، محوطه آموزش دانشگاه شریف،
پژوهشکده سیاست‌گذاری دانشگاه شریف

۰۲۱-۶۶۰۶۵۱۴۰

